

BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARDA ILMIIY FAOLIYATNI SHAKLLANTIRISHNING ILMIIY NAZARIY MEXANIZMLARI

Bazarova Shohida Ashirkulovna,

O‘zbekiston Milliy universiteti, o‘qituvchisi,

Email: sh.bazarova@nuu.uz

Hozirgi kunda ta'lim tizimi doimiy rivojlanish jarayonida bo'lib, uning samaradorligini oshirish va pedagogik jarayonni takomillashtirish bo'yicha turli usullar ishlab chiqilmoqda. Bo'lajak o'qituvchilarda ilmiy faoliyatni shakllantirish, ularning ilmiy-ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish va pedagogik tadqiqotlarga bo'lgan qiziqishlarini oshirish ta'lim jarayonining muhim jihatlaridan biridir. Bu maqolada bo'lajak o'qituvchilarda ilmiy faoliyatni shakllantirishning ilmiy nazariy mexanizmlari tahlil qilinadi.

1. Ilmiy faoliyatning nazariy asoslari

Ilmiy faoliyat — bu o'qituvchining o'z bilimini chuqurlashtirish, yangi ilmiy ma'lumotlarni yaratish va ularga asoslanib pedagogik jarayonni takomillashtirish faoliyatidir. Ilmiy faoliyat faqatgina ilmiy ishlarni yozish yoki maqolalar chop etish emas, balki o'qituvchining o'quv jarayoniga yangiliklar kiritish, o'z ishini tahlil qilish, va uning samaradorligini oshirishga qaratilgan faoliyatdir.

Bo'lajak o'qituvchilarni ilmiy faoliyatga jalb qilish, ularga ilmiy tadqiqotlarga oid ko'nikmalarni o'rgatish, ularni ilmiy izlanishlarni amalga oshirishga yo'naltirish bugungi kunda eng dolzarb masalalardan biridir. Shu bilan birga, ilmiy faoliyatni shakllantirishda ilmiy metodlar, pedagogik texnologiyalar va ta'lim jarayoniga innovatsiyalarni tatbiq etishning muhim o'rni bor.

2. Ilmiy faoliyatni shakllantirish mexanizmlari

2.1. Ilmiy motivatsiya va qiziqish

Ilmiy faoliyatni shakllantirishning asosiy mexanizmlaridan biri bo'lajak o'qituvchilarni ilmiy izlanishlarga qiziqtirish va motivatsiya qilishdir. Ilmiy faoliyatga rag'batlantirishning muhim omili bu o'qituvchilarning o'z sohasida yangi bilimlar olish va shu bilimlarni amaliyotga tatbiq etishdan qoniqish hosil qilishidir. Bu mexanizmدا bo'lajak o'qituvchilarga ilmiy faoliyatning ahamiyatini tushuntirish, ilmiy ishlarning ijtimoiy va pedagogik ahamiyatini ko'rsatish muhimdir.

2.2. Ilmiy tadqiqotlar uchun sharoitlar yaratish

Ilmiy faoliyatni samarali tashkil etish uchun bo'lajak o'qituvchilarga ilmiy tadqiqotlar olib borish uchun zarur sharoitlar yaratish zarur. Bu o'qituvchilarga ilmiy ishlar uchun zarur bo'lgan ma'lumotlar, manbalar, ilmiy laboratoriyalar, uskunalar va internet resurslariga kirish imkoniyatlarini taqdim etishni o'z ichiga oladi. Shu bilan birga, o'qituvchilarga ilmiy izlanishlar olib borishda yordam beradigan ilmiy rahbarlar va pedagogik ko'maklar tizimini ishlab chiqish ham muhim hisoblanadi.

2.3. Ilmiy metodlarni o'rgatish va qo'llash

Date: 17th November-2024

Ilmiy faoliyatni shakllantirishning yana bir muhim mexanizmi bu ilmiy metodlarni o'rgatish va amalda qo'llashdir. O'qituvchilarga ilmiy tadqiqotlar olib borish usullari, metodologiyasi va ilmiy ishlarni yozish bo'yicha ko'nikmalarni o'rgatish orqali ularning ilmiy faoliyatini samarali yo'lga qo'yish mumkin. Buning uchun o'quv dasturiga ilmiy metodika bo'yicha alohida fanlarni kiritish, amaliy mashg'ulotlar o'tkazish va ilmiy ishlarga oid seminarlar tashkil etish lozim.

2.4. Ilmiy-ijodiy yondashuv va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish

Ilmiy faoliyatni shakllantirishda o'qituvchilarda ilmiy-ijodiy yondashuvni va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish zarur. Bu mexanizmda o'qituvchilarga ilmiy muammolarni tanqidiy tahlil qilish, yangi yondashuvlarni ishlab chiqish, mavjud pedagogik jarayonlarni tahlil qilish va takomillashtirish ko'nikmalarini o'rgatish kerak. Tanqidiy fikrlashning rivojlanishi o'qituvchining ilmiy tadqiqotlarga nisbatan yondashuvini o'zgartiradi va yangi bilimlarni yaratishga yo'naltiradi.

2.5. Ilmiy natijalarni baholash va rag'batlantirish

Ilmiy faoliyatning samaradorligini oshirish uchun ilmiy tadqiqotlarni baholash va rag'batlantirish mexanizmlarini joriy etish zarur. Bu mexanizm o'qituvchilarning ilmiy izlanishlaridagi muvaffaqiyatlarini tan olish, ularni rag'batlantirish va keyingi tadqiqotlarga undashni o'z ichiga oladi. O'qituvchilarni rag'batlantirish uchun ilmiy maqolalar nashr etish, grantlar, tanlovlar va ilmiy konferensiyalarga taklif etish kabi usullar qo'llaniladi.

3. Ilmiy faoliyatni shakllantirishning samarali sharoitlari

Ilmiy faoliyatni shakllantirish uchun quyidagi sharoitlar kerak:

- **Ilmiy infratuzilmaning rivojlanishi:** O'qituvchilarning ilmiy faoliyatini qo'llab-quvvatlash uchun ilmiy kutubxonalar, ma'lumotlar bazalari va ilmiy markazlar zarur.
- **Pedagogik va ilmiy-texnik resurslardan foydalanish:** O'quvchilarni ilmiy faoliyatga jalb qilish uchun zamonaviy ilmiy-texnik resurslar, kompyuterlar, internet, elektron kutubxonalar kabi imkoniyatlar taqdim etilishi kerak.
- **Ilmiy hamkorlikni kuchaytirish:** O'qituvchilarni boshqa ilmiy muassasalar, universitetlar va tadqiqot institutlari bilan hamkorlik qilishga undash, ilmiy izlanishlarni yanada kengaytiradi va o'quv jarayonini samarali tashkil etish imkonini yaratadi.

Bo'lajak o'qituvchilarda ilmiy faoliyatni shakllantirishning ilmiy nazariy mexanizmlari pedagogik jarayonning ajralmas qismi sifatida ta'lim tizimining sifatini oshirishga, o'quvchilarni ilmiy faoliyatga jalb qilishga va ularning ilmiy-ijodiy salohiyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Ilmiy faoliyatni samarali tashkil etish, ilmiy metodlarni o'rgatish, ilmiy-ijodiy yondashuvni rivojlantirish, ilmiy tadqiqotlarni baholash va rag'batlantirish mexanizmlari orqali bo'lajak o'qituvchilarni ilmiy faoliyatga tayyorlash mumkin. Bu jarayon o'qituvchilarning pedagogik mahoratini oshiradi va o'quv jarayoniga yangiliklar kiritishga yordam beradi.

Date: 17th November-2024

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Насырходжаев С., Лафасов М., Агзамходжаева С. Основы духовности. – Т.: Издательство «Turon», 2007. С. 14.
2. Sharipova Surayyo Burxanovna-The impact of spoken language on pupils' mental activity: A cognitive exploration/2023/11/15
3. Sharipova Surayyo Burkhanovna-Androgical cooperation mechanisms in the formation of a common worldwide in family relations /2023/9/16
4. Surayyo Burhanovna Sharipova.-MODERN INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN EDUCATION/2023
5. Психология высшей школы/ М.И. Дьяченко, Л.А. Кандыбович, С.Л. Кандыбович. – Мн.: Харвест, 2006. – 416 с.
6. Сурайё Бурхановна Шарипова-Роль семьи в формировании познавательного интереса одаренных детей/2021
7. Сурайё Бурхановна Шарипов-,Оилада ёшлар умуммаданий дунёқарашни шакллантириш мазмуни/2021
8. Sharipova, S. B-Some aspects of formation of students' general cultural outlook in a higher educational institutions/Vol. 7 No. 12, 2019 ISSN 2056-5852
9. Сурайё Бурхановна Шарипова-Педагогические ориентиры формирования мировоззренческой культуры студенческой молодежи в высших образовательных учреждениях/2018

